

# הלכות הדרף היומי

## מסכת בבא מציעא

### תוכן

- א. הרי שהיה נושה בחבירו מנה ... ואמר לו חטין יש לי שאני נותן לך צא ועשן עלי כשער של עכשיו ... אם יש לו מותר אין לו אסור.....1
- ב. עושין אמנה בפירות ואין עושין אמנה בדמים ... אם יש לו מותר ... בשמשך ... כגון שיחד לו קרן זוית.....3
- ג. הרי שהיה נושה בחבירו מנה ועשה לו שדהו מכר בזמן שהמוכר אוכל פירות מותר לוקח אוכל פירות אסור.....4
- ד. רבית על מנת להחזיר.....4
- ה. ופוסקין על שער שבשוק ואף על פי שאין לו ... הכא זביני ... אי הווי לי זוזי בידי הוה מזבנינא בהיני ובשילי בזולא.....5
- ו. למיתב זוזי לספסירא ... דקא יהיב ליה נמי.....6
- ז. האי מאן דיהיב זוזי אתרעא חריפא צריך לאיתחזויי לבי דרי ... לקבולי עליה מי שפרע ... אי מיתחזוי ליה סמכא דעתיה ... אפילו אשכחיה בשוקא ואמר ליה סמכא דעתיה.....7
- ח. כללא דרביתא כל אנר נטר ליה אסור.....8
- מכירה בתשלומים.....8
- ט. האי מאן דיהיב זוזי לקיראה וקא אזלי ארבע ארבע ואמר ליה יהיבנא לך חמש חמש איתנהו גביה שרי ליתנהו גביה אסור ... דאית ליה אשראי במתא.....11
- י. האי מאן דאזיף פשיטי מחבריה ואשכח ביה טופיינא אי בכדי שהדעת טועה מיחייב לאהדוריה ליה ואי לאו מתנה בעלמא הוא דיהיב ליה.....12

דף סג.

**א. הרי שהיה נושה בחבירו מנה ... ואמר לו חטין יש לי  
שאני נותן לך צא ועשן עלי כשער של עכשיו ... אם יש  
לו מותר אין לו אסור**

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדרף היומי

## מסכת בבא מציעא

אסור להקדים מעות<sup>1</sup> עבור קבלת סחורה לאחר זמן, אא"כ יש לסחורה שער קבוע, או שיש למוכר את הסחורה בביתו, כמו הכמות שסיכמו, שאז מותר להקדים מעות עבור קבלת הסחורה.

אולם בפסיקה בחוב<sup>2</sup> אינו כמקח וממכר, לפיכך לזה או בעל סחורה שיש לו חוב, ובמקום לפרוע את החוב רוצה להתחייב לספק סחורה לפי השער העכשווי<sup>3</sup>, וכן אם המלוה או הקונה שהמוכר חייב לו, מבקש שבמקום תשלום יספק לו סחורה בהמשך, כשער העכשווי מותר, רק אם יש ללוה בביתו את כל<sup>4</sup> כמות הפירות שרוצה המלוה<sup>5</sup>,

ואם רוצים לפסוק על סמך השער שבשוק ואין למוכר את כל הסחורה צריך המוכר להחזיר לקונה את החוב<sup>6</sup>, ולאחר מכן יתן לו הקונה את המעות עבור הסחורה.

פסק במעות<sup>7</sup> על חיטים והגיע זמן הפירעון ואין למוכר חיטים, ובתמורה רוצה הקונה לפסוק מחדש על יין בחוב החיטים, אסור לעשות כן אף אם יצא השער<sup>8</sup> אלא אם יש למוכר פירות ברשותו.

במה דברים אמורים שאסור, כאשר הקונה זקף את חוב החיטים במלוה ותמורתו דרש מהמוכר את היין. ואפי' אם לא זקף את דמי החיטים במלוה יש לאסור אם שם הקונה את דמי החיטים כפי שווים בשוק ותובע מהמוכר שיתן לו יין בשווי זה. אבל אם מבקש הקונה מהמוכר בלשון זו "כך וכך חיטים שיש לי בידך תן לי בעדם כך וכך חביות יין" מותר לפסוק על היין אע"פ שאין למוכר יין בביתו בתנאי שיצא השער. אולם יש

<sup>1</sup> שו"ע ונו"כ קעה ד

<sup>2</sup> שו"ע ונו"כ קסג א

<sup>3</sup> ולהזיל אסור בכל גונוי. עיין ברית יהודה פרק יב סעיף ה

<sup>4</sup> ולא דמי להלוואת סאה בסאה דסימן קס"ב סעיף ב' דסני אפי' כמעט דהתם אנו חושבין אותה טיפה כאילו היא נחלטת למלוה נגד טיפה שמלוה לו ואחר שלוה בהיתר טיפה יש לו שתי טיפות מלוה עליה (ער) [עוד] שתי טיפות וכן לעולם משא"כ כאן במכירה דאין שייך לומר כן. ט"ז שם ב

<sup>5</sup> משום דזכי בהו מהשתא. ואף על גב דלא משיך, כי מוקרי ברשותיה מוקרי. ולא הוי ליה ריבית, הואיל ואם בא לחזור קאי עליהו במי שפרע. ט"ז וש"ך שם ג

<sup>6</sup> דכיון שאינו נותן לו עכשיו מעות שיוכל לקנות חמין מיד בשוק במעות אם ירצה, שמא אחר כך יתייקרו בשעת הפירעון והוי ריבית, שהרי ביצא השער הוא מפני שיכול לקנות עתה פירות בדמים שפוסק אך אם הוא תמורת חוב במה יקנה הרי לא נתן לו כלום. עיין ש"ך א

<sup>7</sup> שו"ע ונו"כ שם ב

<sup>8</sup> כיון שאינו נותן לו מעות מזומנים עכשיו שהיינו יכולין לומר הרי יוכל לקנות יין עכשיו בשוק.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדף היומי

## מסכת בבא מציעא

שכתבו שהיתר זה מוגבל דווקא למקרה שיש למוכר כעת את החיטים בביתו, אבל אם אין למוכר את החיטים בביתו אין להתיר לפסוק על היין א"ב יש למוכר את היין. פסיקה בחוב המותרת כאשר יש למוכר את הפירות בביתו, היינו אף כשלא יצא השער. וכתבו הפוסקים שמותר גם להזיל את מחיר הפירות מתחת לשער.

אם אין למוכר את הפירות בביתו אבל יש לו מעות שאיתן יכול לקנות את הפירות<sup>9</sup> אין להתיר<sup>10</sup> לפסוק בכה"ג אע"פ שיצא השער.

. להלכה יש להקל שנאמן המוכר לומר שיש לו את הפירות בביתו ואין צריך להביא ראיה לדבריו. ויש המפקפקים בזה.

## ב. עושין אמנה בפירות ואין עושין אמנה בדמים ... אם יש לו מותר ... בשמשך ... כגון שיחד לו קרן זוית

הפוסק<sup>11</sup> על סחורה באופן המותר כגון שהיתה לו את כל הסחורה בעת הפסיקה, והגיע עת קבלת הסחורה, לדעת השו"ע יכול הפוסק להתנות עם המוכר שישום לו את הסחורה כפי שויה בשוק, ויתן לו בסכום זה סחורה אחרת<sup>12</sup>, אולם אסור למוכר ליתן לו את שווי סכום זה בדמים אם הסחורה התייקרה. שמכיון שנתן לו מעות ומחזיר לו יותר ממה שנתן מיחזי כרבית. ויש אומרים<sup>13</sup> שמותר למוכר ליתן לו סכום זה בדמים והמיקל כדעתם יש לו על מי שיסמוך, אולם ראוי להחמיר בזה.

וגם למתירים אסור להתנות בשעת הפסיקה שבשעת הפרעות יתן לו מעות<sup>14</sup>.

<sup>9</sup> עיין חו"ד נ שאם קנה בהנאת מחילת מלוה שמועיל בשאר קנינים כדין מעות מועיל גם כאן ביש לו מעות

<sup>10</sup> כדעת הב"י שדייק בן מרש"י, עיין ט"ז ד ש"ך א

<sup>11</sup> שו"ע ונו"כ קעה ו

<sup>12</sup> ואם פסק בפירות ליתן פירות אחרים כגון שלקח חטים ופסק ליתן לו יין ועכשיו רוצה לתת חטים כשער של עכשיו אסור לדעת השו"ע שהרי גם בזה נותן יותר ממה שקיבל והרי הוא כדמים. ברית יהודה פרק בד הערה סב

<sup>13</sup> שו"א שם בשם יש מי שאומר ומשמע דהלכה כדיעה ראשונה מכיון שהביאו המחבר בסתם ועיין בשער דיעה שם ס"ק ב שהקשה שדעת רוב ראשונים כדעת יש מי שאומר וכן בבית דוד צא הוכיח שכן דעת רוב ראשונים וכתב להלכה שאם המלוה והלוה רוצים להקל יכולים לסמוך וכן כתב בגדולי תרומה ח"ה אות ד

<sup>14</sup> ברית יהודה שם כג בשם ספר הזכרונות ואם מתנה על סחורה אחרת עיי"ש הע' סה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדף היומי

## מסכת בבא מציעא

ואם יש למוכר בשעת הפרעון את כל הסחורה אלא שהתמצאו ביניהם שיתן לו מעות לכו"ע מותר<sup>15</sup>. וכן אם ייחד לו<sup>16</sup> המוכר קרן זוית וכל שכן אם משך את הסחורה שיכול לתת לו מעות.

הפוסק בסחורה אחת על אחרת כגון שפסק בחטים על היין יכול להתנות שאם יתייקר היין יתן לו היין ואם יזול יתן לו דמי החטים שפסק בהן כפי שוים בעת הפסיקה<sup>17</sup>.

### ג. הרי שהיה נושה בחבירו מנה ועשה לו שדהו מכר בזמן שהמוכר אוכל פירות מותר לוקח אוכל פירות אסור

המלוה מעות לחבירו<sup>18</sup> ובתמורה לכך משכן הלוה את שדהו למלוה, והתנה עמו שאם לא יפרענו עד ג' שנים תהא השדה קנויה למלוה עכשיו והגיע הזמן ולא פרעו השדה קנויה לו למפרע, אע"פ ששדה יותר מדמי החוב, אולם בתוך הזמן אסור למלוה לאכול מפירות השדה<sup>19</sup>.

ואם לא התנה<sup>20</sup> עמו שתהא קנויה מעכשיו, אפילו הגיע הזמן אין השדה קנויה לו<sup>21</sup>, וכל שכן שאסור לו לאכול פירות. ואם אכל י"א<sup>22</sup> שהרי זו רבית קצוצה, וחייב תהחזיר, וי"א<sup>23</sup> שאינו אלא אבק רבית, ואינו חייב להחזיר, ומה שאכל לאחר ג' שנים לכו"ע חייב להחזיר<sup>24</sup>.

### ד. רבית על מנת להחזיר

<sup>15</sup> ברית יהודה שם הע' סד מהפנ"י

<sup>16</sup> שער דעה שם ב

<sup>17</sup> ברית יהודה שם כד מהחוו"ד קסב ה

<sup>18</sup> שו"ע ונו"כ חו"מ רז ט

<sup>19</sup> סמ"ע שם יח שמא יבא לפדות תוך ג' שנים ויהיו המעות הלוואה למפרע ונמצאו הפירות רבית

<sup>20</sup> שו"ע ונו"כ יו"ד קסד ד

<sup>21</sup> שהרי זו אסמכתא כמבואר בחו"מ שם

<sup>22</sup> שו"ע שם ושם

<sup>23</sup> רמ"א יו"ד שם שאינו רבית קצוצה כיון שסוף סוף השדה ממושכבת בידו. ואינו מחילה בטעות שהרי ידע שאין השדה קנויה לו שבידוהיה לפדותו ובכל זאת הניחו לאכול הפירות (סמ"ע חו"מ שם כא)

<sup>24</sup> לשו"ע משום דהאי רבית קצוצה ולרמ"א משום דהוי מחילה בטעות שחשב שהשדה קנויה ואינו אלא מחילה בטעות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדף היומי

## מסכת בבא מציעא

כל מכירה שאינה מוחלטת ועלולה להתבטל מחמת תנאי<sup>25</sup> שבין הלוקח למוכר או מחמת סיבה אחרת הרי המעות שנתן הלוקח הרי הם כהלואה ביד המוכר ולכן אסור ללוקח לאכול פירות או להשתמש בחפץ משום רבית<sup>26</sup>.

ואפילו התנו ביניהם שכאשר יתברר ותבטל המכירה ויחזיר המוכר המעות יחזיר לו הלוקח תמורת הפירות שאכל או תמורת השימוש בחפץ אסור, שרבית על מנת להחזיר אסור<sup>27</sup>. אבל אם מתנה שבעת החזרת המעות ינכה לו התמורה מותר<sup>28</sup>.

לפיכך המוכר<sup>29</sup> שדה לחבירו ולא נגמרה המכירה אסור למוכר לאכול פירות, שהרי זה כרבית על החוב שי ללוקח כלפיו. אולם אם התנו ביניהם שכשיביא הלוקח שאר המעות יקנה מעכשיו כל השדה אסור לשניהם לאכול פירות, מכיון שאם יביא שאר המעות ותתקיים המכירה למפרע נמצא שהמוכר המתין לחוב המעות והפירות הרי הם רבית, ואם לא יביא ותבטל המכירה נמצא שהלוקח המתין לקבל המעות שנתן והפירות רבית, אלא מניחין את הפירות ביד צד ג' ולכשיתברר הדבר יתנו הפירות לזה שהשדה שלו, אם יביא הלוקח שאר המעות יתן ללוקח ואם לא יביא יתן למוכר. או שהאוכל הפירות יתחייב שכשאר יתברר שאכל שלא כדין ינכה תמורת הפירות מחובו. אך אינו רשאי לומר אשלך לך הפירות שאכלתי.

דף סג:

**ה. ופוסקין על שער שבשוק ואף על פי שאין לו ... הנא  
זביני ... אי הוּו לִי זוּזי בידי הוּו מזבנינא בהיני ובשילי  
בזולא**

<sup>25</sup> עיין חו"ד קעד א שכל תנאי ולא דוקא התלוי במקח

<sup>26</sup> שו"ע ונו"כ קעד ז ורמ"א שם ה

<sup>27</sup> עיין מ"ז קעד ד שאינו אלא דרבנן ועיין ברית יהודה פרק א הערה יג שהביא משו"ת הר המור סי' יז שדוקא באכילת צד מכר אינו אלא מדרבנן אבל בהלואה נמורה אפילו על מנת להחזיר הרי זה רבית קצוצה, ועיין חו"ד קעד ד שטעם איסור בית על מנת להחזיר משום שהמלוה נהנה בינתיים שמה שמשתמש במעות הרבית ואותה הנאה אינו מחזיר

<sup>28</sup> שו"ע ורמ"א שם ה

<sup>29</sup> שו"ע ונו"כ קעד ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדף היומי

## מסכת בבא מציעא

אסור להקדים<sup>30</sup> מעות עבור סחורה כלשהי, שאין לה כעת מחיר קבוע בשוק בכדי לקבלה לאחר זמן כפי השווי שהיתה שווה בשע הקדמת המעות, משום שאנו חוששים שהסיבה שמחמתה מתרצה המוכר לספק את הסחורה במחיר זה הוא משום הקדמת המעות. איסור זה הוא מדרבנן משום שנעשה הדבר בדרך מקח וממכר.

ישנם שני אופני היתר להקדים מעות ולקבל את הסחורה לאחר זמן א. אם יצא השער לסחורה שאז הרי זה כאילו המוכר כבר קנה אותם עבור הלוקח מחמת שזמינים הם לכולם<sup>31</sup>. כגון במוצרים שיש עליהם פיקוח ממשלתי כמו מוצרי לחם וחלב, וגם במוצרים אלו ההיתר לפסוק רק על תיקרת המחיר ולא על פחות מכך<sup>32</sup>. ב. כאשר יש למוכר את הסחורה בביתו.

בדין יצא השער אין להקל אלא אם כן גם הקונה יכל לקנות במחיר הזה ממקומות אחרים וגם המוכר יכל לקנות באותו המחיר, אבל אם רק המוכר יכל לקנות במחיר זה אבל הלוקח לא יכל לקנות במחיר זה אין להתיר, ולדוגמא אם המוכר מוכר את סחורתו במחיר סיטונאי, והקונה אינו יכול להשיג את אותה הסחורה במחיר זה אסור לו לשלם למוכר מחיר סיטונאי אע"פ שהמוכר עצמו יכול להשיג את הסחורה במחיר זה. ויתבאר עוד להלן דף עב. בעזרה"ת

## ו. למיתב זוזי לספסירא ... דקא יהיב ליה נמי

הפוסק על<sup>33</sup> השער ומקדים המעות על סמך השער הקבוע צריך שלא ירויח בדבר כלום, ולפיכך אם המנהג שהלוקח נותן שכר הסרסור או המתוך, עליו גם עתה לשלם<sup>34</sup>. וי"א שצריך שינכה למוכר החסרון שנחסרת הסחורה

<sup>30</sup> שו"ע ונו"כ קעה א

<sup>31</sup> שמשיעא השער אף על פי שאין לזה יש לזה ואין כאן רבית שיכול הלוקח לומר אם היה מעותי בידי הייתי יכול לקנות בשוק בשער של עכשיו והוי כאלו המוכר קנה אותם ללוקח וזכה בהם ללוקח ואף על פי שנתייקרו ברשות לוקח נתייקרו וכן כשיש למוכר מאותו המין מותר אף על פי שלא יצא השער דכיון שיש לו יכול למכור סחורתו בזול והרי נקנה מיד ללוקח ואפילו מכר אה"כ המוכר מה שהיה חייב ליתן להלוקח כפי מה שהוא שוה בשעת פסיקה וק"ל. ש"ך שם א

<sup>32</sup> שער דעה א

<sup>33</sup> שו"ע ונו"כ שם ה

<sup>34</sup> למרות שהמוכר לא הוציא שכר הסרסרות כיון שכרנע אין לו פירות אם כן יצטרך בהמשך לשלם ומרויח זאת עתה בהקדמה. פרישה יז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדרף היומי

## מסכת בבא מציעא

משעת פסיקה עד שעת הפרעון<sup>35</sup>, כגון החסרון שראויים הפירות להתחסר לפי המדה ולפי הזמן אם היו בבית הלוקח, כגון אם הם חדשות יתייבשו עד זמן הפרעון, שאם לא כן הוי ריבית שמרויח זה בשביל הקדמת המעות<sup>36</sup>.

**ז. האי מאן דיהיב זוזי אתרעא חריפא צריך לאיתחזויי לבי**

**דרי ... לקבולי עליה מי שפרע ... אי מיתחזי ליה סמנא**

**דעתיה ... אפילו אשנחיה בשוקא ואמר ליה סמנא**

### דעתיה

הנותן מעות<sup>37</sup> להבירו על פירות לאחר שיצא השער בשוק, אף על פי שלא היו הפירות ברשות מוכר חייב לקנות וליתן ללוקח מה שפסק, ואם חזר בו חייב במי שפרע<sup>38</sup>, ויש אומרים<sup>39</sup> דהיינו דוקא בדבר המצוי לקנות. ודוקא<sup>40</sup> שיראה לו בגורן או שיאמר לו בשוק הריני סומך עליך, אבל אם לא נראה

<sup>35</sup> ובשו"ת חו"י קפט מובא בפת"ש א שאם יצא השער למכירה סיטונאית אינו רשאי לקנות בשער זה במכירה קמעונאית שהרי מרויח את ההפרש.

<sup>36</sup> ולכאורה לפי"ז אסור לפסוק על ירות שדרכם להרקב עיין ברית יהודה פרק כד הע' מג ועיי"ש שהסתפק מה הדין אם הלוקח אין לו מקום להנחת הפירות והיה צריך לשכור מקום האם ינכה לו שכר זה

<sup>37</sup> שו"ע ונו"כ חו"מ רטו

<sup>38</sup> דעת הש"ך אין ג"מ אם מצוי לקנות או אינו מצוי לקנות, ואם יצא השער או לא יצא, ולשיטתו בכל דבר שאינו ברשותו חייב במי שפרע, ולשיטת הש"ך אפילו בקנין גמור, כגון בקנין סודר אינו קונה אלא למי שפרע, ואפילו מצוי לקנות, ובלא יצא השער אפילו מי שפרע אינו חייב, ועי' שו"ת פרי יצחק סימן נ כתב בשו"ת רעק"א סימן קלד שמדברי הב"י בסימן ריא משמע דהא דחייב לקבל מש"פ היינו משום דיצא השער הוי כיש לו, והוי ככל קנין מעות, ואם היה קנין גמור קונה לגמרי, וזהו דעת הסמ"ע, ואם קנה המוכר והלוקח בא לחזור, עי' פת"ש בשם פמ"א שאינו יכול לחזור, ובשו"ת דברי מלכיא"ל ח"ג כתב שאין כאן משום קנין אלא שחייב לשלם לו ההפסד מדר"ג, ולא שייך בזה מי שפרע, ושוב מחלק שאם ידוע שלא קנה אלא בשביל פסיקה של זה חייב מדר"ג, אבל אם דרכו של מוכר לסחור בסחורה זו פטור לגמרי.

<sup>39</sup> סמ"ע שם, דחשיב קצת כדבר שברשותו, וכיון שאינו קונה אלא בכסף יש כאן מי שפרע, ולשיטתו אם עשה קנין גמור כגון קנין סודר קונה לגמרי, אבל באינו מצוי לקנות לא מהני יצא השער, וכן אם לא יצא השער לא מהני אפילו מצוי לקנות. ובקצה"ח סק"ט כתב דהעיקר בהסמ"ע, וכ"כ בכ"מ, והוכיח כן מדמקבל מי שפרע, ואי אמרת שאינו קונה מן התורה, אמאי קאי במי שפרע (במשו"ב נתיבות סימן ס סק"י נראה שחזר בו הקצה"ח וסובר שאפילו דבר המצוי אינו נקנה), וכתב הקצה"ח דתליא במהלוקת הראשונים אם שייך מי שפרע במקום שאינו קונה מן התורה, עיין שם ומדברי הפוסקים משמע דהך דפוסק על השער איירי בפירות שאינם ברשותו, אבל מיהא איתנייהו בעולם, אבל בפוסק על דבר שאינו בעולם כלל, אפשר דאף למי שפרע אינו קונה.

<sup>40</sup> רמב"ם הלכות מכירה פרק כב הלכה ד ועיין מ"ז ובאר היטב יז שתמה אמאי לא הוזכר במחבר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>





# הלכות הדרף היומי

## מסכת בבא מציעא

בגורן ולא אמר לו הריני סומך עליך לא סמכה דעתו של מוכר ואינו מקבל מי שפרע, שהרי הוא אומר שמא פסק עם אחר ואין צריך להטים אלו.

וכן הפוסק על הפירות כשיש לו מאותו המין<sup>41</sup>, ולא יצא השער צריך הלוקח להראות עצמו בגורן או שיאמר למוכר בשוק שהוא סומך עליו, ואז חייב ליתן לו פירות שפסק עמו<sup>42</sup>, אבל אם לא עשה כן אין המוכר חייב במי שפרע, שיכול לומר סמכתי שתקנה במקום אחר<sup>43</sup>.

## ח. כללא דרביתא נל אגר נטר ליה אסור

הכלל ברבית הוא, שכל שבשביל המתנת מעותיו נותן לו שכר, הרי זו רבית בין בדרך הלואה בין בדרך מקח וממכר או שכירות. ואפילו בחוב שלא בא מחמת הלואה אם הסכים בעל הממון לדחות את זמן הפירעון מה שמוסיף לו על כך הרי זו רבית<sup>44</sup>.

לפיכך אסור<sup>45</sup> למכור חפץ ולומר לקונה אם תשלם לי מעכשיו, אמכור לך בעשרה ואם לאחר זמן או בתשלומים בשנים עשר,

## מנירה בתשלומים

בכל מקרה בו מוסיף יותר על דמי המקח בשביל שישלם לו בזמן מאוחר יותר, או שמוסיף על המקח בגלל שמשלם בתשלומים, שהרי זה כמלוא לקונה את דמי החפץ<sup>46</sup>. ודין זה נאמר אפי' בחפץ שאין שומתו ידועה. ואפי' אם אומר לו אם תתן לי המעות מעכשיו אמכור לך כשער הזול ואם תתן לי

<sup>41</sup> כמבואר בשו"ע יו"ד סי' קעה דבכה"ג מהני פסיקה, ואפילו לא יצא השער, ורמז לזה בשו"ע (סימן רט סעיף 1) במ"ש ולא היה אותו המין וכו', ואם פסק במעות נקנה למי שפרע, ואם עשה קנין גמור חייב לקיים המקח.

<sup>42</sup> ואם פסק על פירות שיתן לו על זמן מאוחר, יכול המוכר לאכול או למכור הפירות, וליתן ללוקח פירות אחרים שיקנה מהשוק, ואין על הלוקח שום אחריות על הפירות.

<sup>43</sup> מובא במ"ז שם ג ותמה על המחבר שלא הביאו

<sup>44</sup> ברית יהודה פרק ב יח ועיי"ש הע' מג

<sup>45</sup> שו"ע ונו"ב קעג א

<sup>46</sup> וממילא מה שמוסיף הריח זו רבית אולם אין איסורו אלא מדרבנן כמש"כ הש"ך שם ד אולם אם לאחר גמר המקח על דעת לשלם סכום מסוים מוסיף לו זמן תמורת תוספת תשלום הרי זו רבית קצוצה עיין שו"ע הרב סעיף ד ויח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>





# הלכות הדף היומי

## מסכת בבא מציעא

המעות לאחר זמן אמכור לך כשער היוקר אסור. איסור זה קיים אף אם המוכר עשיר ואינו נצרך למעות ואף אם אינו דחוק למכור את סחורתו בזול. ואפילו אם גם המוכר צריך לקנות הסחורה בהמתנה ומשלם עבורה ביוקר<sup>47</sup>.

במקרה שאין שומת החפץ ידועה, וכגון שיש לחפץ כמה מחירים בשוק, וכל שכן מוצרים המיוצרים בדוגמאות בודדות<sup>48</sup>, מותר למוכר לומר ללוקח אם תתן לי המעות לאחר זמן אמכרנו לך ביותר מהמחיר הגבוה ביותר בשוק. ובלבד שלא יפרש שאם יתן לו מעות מיד ימכרנו במחיר השוק, ואין הבדל בזה בין כותב לאומר ולפיכך לא יכתוב מחיר למזומן ומחיר לתשלומים, אלא רק מחיר התשלומים<sup>49</sup>. ואם כתב אסור לו למכור במחיר הגבוהה אך יכול למכור במחיר הנמוך<sup>50</sup>.

אולם היתר זה הוא רק אם אין העלאה ניכרת במחיר החפץ עד שניכר לכל שמה שלוקח ממנו יותר הוא משום המתנת המעות.

לפיכך לא ישאל<sup>51</sup> המוכר את הלוקח אם כונתו לשלם במזומן או בתשלומים ויאמר שיש הנחה למזומן, ומהיות טוב לא ישאל כלל האיך רוצה לשלם אלא אם יאמר לו הלוקח שרוצה בתשלומים לפני שנקב לו מחיר, יאמר לו מראש מחיר הגבוה.

ובשיעור ההעלאה המותרת כשאינו מפרש. ו"א<sup>52</sup> דהיינו דווקא כשמוכרו עד עשרים אחוזים יותר מהמחיר הגבוה ביותר בשוק. ו"א<sup>53</sup> שהכל לפי סוג הסחורה ועניינה. ולהלכה יש לנקוט כדעה ראשונה.

אם שומת החפץ ידועה בשוק וכגון שידוע שהחפץ שווה ברוב ככל החנויות עשרה, אסור למוכר לומר לקונה אם תשלם לי המעות לאחר זמן אמכרנו לך בשנים עשר אע"פ שלא אומר לו אם מעכשיו בעשרה. וכמו שיתבאר להלן דף סה. ובימינו רוב המצרכים והמוצרים ואפילו בגדים נחשבים כשומא ידועה<sup>54</sup>. אולם אם שולח לו

<sup>47</sup> שאילת יעב"ץ א לח

<sup>48</sup> ברית יהודה פרק כב הע' ד

<sup>49</sup> ועיין ברית יהודה שם הערה יג שהסתפק מה הדין באינו מפרש שני המחירים באותו מעמד אלא ששואל אותו אומר מחיר למזומן ולא מכן שואל שוב ואומר בהקפה וכן באם שניים שאלוהו האם יכול לומר לאחד מחיר מזומן ולאחר מחיר הקפה

<sup>50</sup> שם הערה יד

<sup>51</sup> ברית יהודה שם הערה יג ועיי"ש מש"כ מהמריט"ץ

<sup>52</sup> שו"ע והיא סברת הטור ועיין חו"ד ג ובשער דעה ג

<sup>53</sup> סמ"ע ארוכה אות לא

<sup>54</sup> שהרי יש מוצרים בפיקות ויש שנמכרים לפי מחיר קטלוגי, ומה שמצוי שיש כמה סוחרים שמוכרים בפחות מהשער הקבוע כיון שאינם מוכרים לעולם ביותר מהמחיר הקבוע נחשב שומתו ידועה, ברית יהודה פרק כב הע' ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדף היומי

## מסכת בבא מציעא

הסחורה או משלם לו במקום אחר אם אינו מפרש לו שהוא משום המתנת המעות מותר<sup>55</sup>.

דעת רוב הפוסקים שאפילו כשמחיר ההמתנה הוא כשיויי החפץ במחיר השוק ומפרש שאם יתן במזומן יוזיל לו ממחיר השוק אסור<sup>56</sup>.

במקום שדרך המסחר שאין משלמים במזומן רק בהמתנה כגון בחברות ביטוח וכדומה, יש מתירים לפרש שיתן הנחת מזומן.<sup>57</sup>

אם שומת החפץ ידועה והמוכר אומר לקונה אם תתן לי המעות לאחר זמן אמכור לך כשער היוקר דהיינו שאינו קוצב סכום ואין היוקר ודאי, יש<sup>58</sup> שהתירו בזה, ויש<sup>59</sup> שאסרו בזה.

בזמננו יש להתיר לסיטונאים<sup>60</sup> למכור סחורה בהקפה ביותר משווייה גם אם שומתה ידועה בשוק משום שכיון שעשויה להשתנות בכל עת מחמת כל מיני סיבות נחשב הדבר שאין שומתה ידועה וממילא דינה כנזכר, שעד עשרים אחוז מהמחיר הגבוה ביותר בשוק ניתן למוכרה בהמתנה, אולם לקמעונאים אין להתיר זאת משום שאצלם המחיר אינו משתנה

אם שאל הלוקח<sup>61</sup> למחיר החפץ ונקב המוכר במחיר נמוך ולאחר מכן אמר הלוקח שברצונו לשלם בהקפה, יש אומרים שיכול המוכר לחזור בו ולומר ללוקח שמעתה גם אם ירצה לשלם במזומן המחיר גבוה יותר ומותר ללוקח לשלם בהקפה מחיר זה, ויש האוסרים בזה ולדעתם אין היתר למוכר למכור בהקפה במחיר גבוה יותר מהמחיר שנקב מתחילה למשלם במזומן. ואף בדעת המתירים יש אומרים שזה דוקא אם מתחילה נקב המוכר רק במחיר אחד שאז יכול לחזור בו ולדרוש מחיר גבוה יותר, אולם אילו פירש לו המוכר מתחילה שני מחירים, מחיר נמוך למשלם במזומן ומחיר גבוה יותר למשלם בהקפה, שוב לא יוכל המוכר לחזור בו. ונראה שיש החולקים ע"ז ומתירים גם באופן זה.

<sup>55</sup> שו"ת בית אפרים י"ד מא כיון שאינו ניכר שהוא אנר נפר אלא אפשר שהוא משום טורח השילוח או ההגעה למקום התשלום

<sup>56</sup> מחנ"א לא וחכמ"א קלט ה התירו, אך מ"ל ותפא"ל ושו"ע הרב ובשו"ת אמרי בינה החמירו בזה עיין ברית יהודה שם יז

<sup>57</sup> ברית יהודה שם ה

<sup>58</sup> ש"ך ג והלבוש והמ"א ב וכן נראה מאבנ"ז רו יב

<sup>59</sup> רע"א בהגהותיו לש"ך שם והגידו"ת שער מו ח"ד אות ל ושו"ע הרב כב וחוו"ד א

<sup>60</sup> רב פעלים יו"ד ד יב וכ"כ בהליכות עולם ח"ח פ' ואתחנן אות ו

<sup>61</sup> חוו"ד קעג ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדף היומי

## מסכת בבא מציעא

**ט. האי מאן דיהיב זוזי לקיראה וקא אזלי ארבע ארבע ואמר  
ליה יהיבנא לך חמש חמש איתנהו גביה שרי ליתנהו  
גביה אסור ... דאית ליה אשראי במתא**

חפץ שיש<sup>62</sup> לו שער ושומא ידועים כמו שהתבאר אסור להזיל במכירתו בשביל שמקדים לו הלוקח מעות והוא אינו נותן לו החפץ מיד ואפילו אם אינו מפרש, אולם אם לא קבע זמן אלא מכר סתם מותר<sup>63</sup>.

ואם אין שומתו<sup>64</sup> ידועה מותר למכרו בהזלה ובלבד שלא יפרש ולא יזיל הרבה וכמו שהתבאר לעיל.

אם יש<sup>65</sup> למוכר סחורה כשיעור מה שמוכר או שיש לו פקדון<sup>66</sup> ביד אחרים אפילו קבע לו זמן מותר למכרו בזול<sup>67</sup>, ויש מתירים<sup>68</sup> אפילו אם יש לו בעיר אחרת, וכל שכן אם הוא ברשותו ורק מחכה שיבא המפתח או שיבא בנו וכדומה, ובלבד שלא יפרש שמוזיל עבור הקדמת המעות.

אולם מה שאחרים חייבים לו סחורה אינו נחשב כיש לו<sup>69</sup>.

מה שנהוג לתת הנחה<sup>70</sup> עבור תשלום מראש בדמי מנוי יש לאסור<sup>71</sup>, אבל בדמי שירותים יש להתיר<sup>72</sup> וכן במסים עירוניים<sup>73</sup>.

<sup>62</sup> שו"ע ונו"כ קעג ז

<sup>63</sup> ברית יהודה כג הע' ו מהפנ"י

<sup>64</sup> רמ"א שם.

<sup>65</sup> שו"ע ונו"כ שם

<sup>66</sup> מ"ז ט ושו"ע הרב כנו מו

<sup>67</sup> שכיון שמעות קונות מ התורה וקם ליה במי שפרע הרי זה לענין רבית כאילו קנאו מעתה

<sup>68</sup> ש"ך יח

<sup>69</sup> ש"ך שם

<sup>70</sup> ברית יהודה שם ז

<sup>71</sup> שהרי זה כאין לו

<sup>72</sup> שהרי זה כשכירות כיון שחובת אחריות השירות מתחילה מיד והרי זה המתחיל במלאכה בשו"ע קעו סעי'

ו זה

<sup>73</sup> כיון שאינו יכול לפטור עצמו הרי כמתחייב ללא קבלת תמורה וכן במסים ממשלתיים ועוד יש צד להתיר שהחייב כבר חל מעיקרא על כל השנה והרי זה כמוכר חובו בפחות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדף היומי

## מסכת בבא מציעא

**י. האי מאן דאזויף פשיטי מחבריה ואשכח ביה טופיינא אי  
בכדי שהדעת טועה מיחייב לאהדוריה ליה ואי לאו מתנה  
בעלמא הוא דיהיב ליה**

המקבל מעות מחבירו<sup>74</sup>, בין במכר, בין בהלוואה ובין בפרעון חוב<sup>75</sup>, ומצא בהם יותר ממה שהיה צריך לקבל, חייב להחזיר לו, ודוקא כשהיתרון הוא בכדי שהדעת טועה, והיינו שיתכן שטעה הנותן כשמנה המעות, כגון שדרכם למנות חמש חמש ומצא יתרון חמש<sup>76</sup>, אבל ביתרון בכדי שאין הדעת טועה, אינו חייב להחזיר, שאפשר שרצה הנותן לתת לו מתנה והבליע לו, או שמא גזל ממנו ומתבייש להחזיר לו בגלוי<sup>77</sup>, ומ"מ אם בא הנותן ואומר שטעה, יש אומרים<sup>78</sup> שחייב להחזיר לו בכל אופן.

<sup>74</sup> שו"ע ונו"כ הו"מ רלב ב

<sup>75</sup> ולמרות שהוי רבית מאוחרת שהרי מחזירו בעת הפרעון עיין ברית יהודה פרק הערה ל שהביא שהחוו"ד כתב שכיון שכבר בא לידו אינו חייב להחזיר והפרישה כתב שכיון שלא פירש כלל שנותן לו תוספת מותר לקחת ורבית מאוחרת הייו שמפרש שנותן לו יותר ועיי"ש עוד.

<sup>76</sup> כול כיוצא בזה, כמבואר בשו"ע שם כמה פרטים, וכתב הרמ"א שאם דרך למנות אחת אחת או שנים שנים וכיוצא בזה מיקרי כדי שהדעת טועה לפי המנהג שרגילים למנות, וציין למ"מ, ולכאורה אין כאן חידוש, ובבאה"ג כתב שכן כתבו התוס', אבל בתוס' לא הזכירו רק אחת אחת, ובערוה"ש כתב שבזמננו שמונים אחת אחת או שתיים שתיים הוי תמיד בכדי שהדעת טועה, וצ"ע. עוד כתב בערוה"ש סעיף ג שאף אצלנו אם הטעות הוא הרבה שלא בערך, כגון שהיה צריך ליתן לו כ' מטבעות ונתן לו נ' הוי בכדי שאין הדעת טועה, אמנם בשטרות כסף שיש בערך גדול ובערך קטן ונתן לו בערך גדול, וכיוצא בזה, הוי תמיד בכדי שהדעת טועה, שטעויות כאלו מצויות הרבה. ונראה שהכל לפי מה שהוא. ובמקומות שצבע וגודל השטרות שונה לפי ערכם, אפשר שהוא בכלל אין הדעת טועה, וקשה ליתן כללים בזה. פתחי חושן חלק ה פרק יא הערה נח

<sup>77</sup> אף אם ידוע שלא היה לו שום עסק אתו, אמרינן שמא אחר גזל ממנו וביקש ממנו להבליע לו, סמ"ע שם  
<sup>78</sup> סמ"ע שם בשם רבינו ירוחם, ובשם הגהמ"ר כתב שא"צ להחזיר, ועכ"פ נראה שלכו"ע אינו חייב להודיע לו שמצא יתרון כזה, ובמנחת פתים תמה למה לא יהא חייב לשאול אותו, ובפרט לפי הגירסא בריטב"א שגורס בגמרא אימור מתנה יהב ליה. אמנם בגמרא לפנינו ליתא אימור, ומשמע דודאי הוא, וצ"ע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובלט' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

